

**De samenhang tussen acculturatiediscrepanties en
het welbevinden van Marokkaans-Nederlandse en
Surinaams-Nederlandse jongeren.**

L.E. de Vrij

1044354

Universiteit Leiden

Masterscriptie Education and Child Studies

Afdeling Jeugdhulpverlening

Eerste lezer: dhr. Prof. Dr. P. H. Vedder

Tweede lezer: mw. Dr. M. Malda

Inhoudsopgave

<i>Hoofdstuk</i>	<i>Bladzijde</i>
Samenvatting	3
Inleiding	4-9
Methoden	9-14
Resultaten	14-17
Discussie	17-22
Referentielijst	23-26

Samenvatting

In de onderhavige studie is de samenhang tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden van migrantenjongeren onderzocht. Hierbij is etniciteit meegenomen als mogelijk moderator. Er is gebruik gemaakt van een vragenlijst, waarin de *Satisfaction With Life Scale* is gebruikt voor het meten van welbevinden en waarin een zelfontwikkelde acculturatieschaal gebruikt is voor het meten van acculturatiediscrepanties. De steekproef bestond uit 80 Surinaams-Nederlandse (40%) en Marokkaans-Nederlandse (60%) migrantenjongeren in de leeftijd van 13 tot 20 jaar. Uit de correlatieanalyses bleek dat er geen verband bestaat tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden. Daarnaast bleek uit ANOVA dat de mate van welbevinden niet verschilt voor verschillende etnische groepen. Ten slotte kwam uit hiërarchische multiële regressieanalyses naar voren dat er geen samenhang bestaat tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden en dat dit verband niet verschillend is voor Surinaamse-Nederlanders en Marokkaanse-Nederlanders.

Inleiding

In Nederland is als gevolg van immigratie sprake van een multiculturele samenleving (Berry, 1997). Dat houdt in dat mensen van verschillende culturele achtergronden samen komen te leven in een diverse samenleving. Migratie gaat vaak samen met het herzien van de eigen identiteit (Roccas, Horenczyk, & Schwartz, 2000). Hierbij wordt gebruik gemaakt van wat migranten denken dat de samenleving waar zij in terecht komen van hen verwacht. De ideeën van migranten over deze verwachtingen beïnvloeden het identiteitsproces (Horenczyk, 1996). Individuen laten hun handelen in het algemeen overeenkomen met culturele invloeden en verwachtingen (Berry, Poortinga, Segall, & Dasen, 1992). In deze studie wordt onderzoek gedaan naar identiteitsvorming en het welbevinden van migrantenjongeren.

Acculturatiestrategieën en –discrepanties en etnische identiteit

In veel multiculturele samenlevingen worden culturele groepen met een ongelijke machtsverdeling gevormd. Deze machtsverschillen hebben aanleiding gegeven tot het indelen van de groepen in meerderheid en minderheid. Naast de dominante groep zijn er verschillende minderheden. Om het mogelijk te maken dat deze verschillende culturele groepen met elkaar leven, vindt er een proces van aanpassing plaats (Berry, 1997). Dit proces wordt acculturatie genoemd. De klassieke definitie van acculturatie luidt *“acculturation comprehends those phenomena which result when groups of individuals having different cultures come into continuous first-hand contact with subsequent changes in the original culture patterns of either or both groups”* (Redfield, Linton, & Herskovits, 1936, p.149). In alle multiculturele samenlevingen moeten culturele groepen, zowel meerderheid als minderheid, accultureren (Redfield, et al., 1936). Echter, de manier waarop en de mate waarin verschilt (Berry & Sam, 1996). De gevolgen zijn groter voor de minderheid (Berry, 2001). Een concept dat samenhangt met en gezien kan worden als een aspect van acculturatie is etnische identiteit (Phinney, 1990). Zoals uit bovenstaande definitie kan worden opgemaakt, gaat acculturatie in grote lijnen over de veranderingen in culturele opvattingen, waarden en gedragingen die het gevolg zijn van contact tussen twee verschillende culturen (Berry, Trimble, & Olmedo, 1986). Hierbij gaat het niet om het individu, maar om de groep en ligt de focus op hoe minderheidsgroepen zich verhouden tot de meerderheidsgroep (Phinney, 1990). Etnische identiteit gaat wel om het individu en hierbij ligt de focus op hoe deze zich tot de eigen groep verhoudt. Volgens Phinney (1990) staan er twee processen centraal bij de ontwikkeling van een etnische identiteit, namelijk exploratie en binding. De exploratie bestaat uit het

experimenteren met de betekenissen die etniciteit in het leven van de jongeren heeft. Als het goed is, loopt exploratiefase over in een bindingsfase waarin bindingen worden aangegaan en keuzes worden gemaakt, zodat er een sterk etnisch identiteitsbesef ontstaat (Verkuyten, 2010). Dit besef gaat samen met een gevoel van stabiliteit en continuïteit, en van eigenwaarde en zelfvertrouwen. Het proces van exploratie wordt meestal in gang gezet door situaties waarin de etnische achtergrond op de voorgrond treedt, zoals het besef dat je anders bent of als anders wordt gezien. Etnische identiteitsontwikkeling is vooral voor de minderheidsgroepen een opgave. De meerderheid staat minder stil bij de eigen etnische achtergrond, omdat deze als vanzelfsprekender wordt gezien (Verkuyten, 2010).

Er zijn twee kwesties van belang bij acculturatie (Berry, 1997). De eerste is cultureel behoud en gaat over de vraag in welke mate een persoon de eigen etnische identiteit met zijn kenmerken wenst te behouden. De tweede kwestie is contact en participatie en betreft de vraag in welke mate een persoon betrokken wenst te raken bij de dominante culturele groep. Aan de hand van deze kwesties worden vier manieren van accultureren, zogenaamde acculturatiestrategieën gedefinieerd (Berry, 1997). De eerste strategie is assimilatie en hiervan is sprake wanneer individuen hun culturele identiteit niet willen behouden en dagelijks interactie zoeken met andere culturen. Tegenover deze strategie staat separatie. Hiervan is sprake wanneer individuen de eigen cultuur willen behouden en interactie met anderen willen vermijden. De derde strategie is integratie en houdt in dat er zowel interesse is in het behouden van de eigen cultuur als in interactie met andere groepen. Hierbij wordt in zekere mate de eigen cultuur behouden en wordt ook gestreefd naar deelname aan het grotere sociale netwerk. Ten slotte zijn er individuen die weinig mogelijkheid of belangstelling voor het behoud van hun eigen cultuur hebben en die tevens weinig interesse tonen in het omgaan met andere culturen. Deze strategie wordt marginalisatie genoemd.

Minderheden kunnen niet altijd de acculturatiestrategie gebruiken die hun voorkeur heeft (Berry, 1997). De verwachtingen die de samenleving heeft wat betreft acculturatie hebben effect op de acculturatie van de immigranten (Eisenstadt, 1955; Taft, 1986). De samenleving bepaalt de grenzen waarbinnen immigranten hun eigen acculturatiestrategieën kunnen nastreven (Berry, 1997). Het kan voorkomen dat de meerderheidsleden een bepaalde acculturatiestrategie voor ogen hebben voor de minderheidsgroep die verschilt van de acculturatiestrategie waar individuen in de minderheidsgroep voorkeur voor hebben (Roccas, et al., 2000). Op deze manier ontstaan discrepanties tussen de verwachting van de meerderheidsgroep en de voorkeur van de minderheidsgroep. Deze worden acculturatiediscrepanties genoemd. In dit onderzoek wordt onder migrantenjongeren

onderzoek gedaan naar de samenhang tussen acculturatiediscrepanties en het welbevinden. Er is gekozen voor twee groepen migrantenjongeren, namelijk Marokkaanse-Nederlanders en Surinaamse-Nederlanders. Voor deze groepen is gekozen, omdat zij twee van de drie grootste migrantengroepen vormen onder de niet-westerse allochtonen (Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2014).

Identiteitsvorming en culturele context

Het ontwikkelende zelfbeeld is onlosmakelijk verbonden met en een afspiegeling van de directe en grotere culturele contexten waarin iemand opgroeit (Erikson, 1968; Phinney & Baldelomar, 2011). Kinderen en jongeren proberen te ontdekken hoe de wereld in elkaar zit en welke plaats zij hierin innemen (Verkuyten, 2010). In het contact met familie, vrienden en de samenleving ontwikkelen zij een idee over hun etnische achtergrond en krijgt dit voor hen betekenis. Dit kan op allerlei manieren gebeuren (Verkuyten, 2010). Het *cross-cultural identity status model* suggereert dat individuen verschillende wegen van identiteitsontwikkeling volgen, afhankelijk van hun eigen behoeften en doelstellingen en van de mogelijkheden en beperkingen die door hun cultuur geboden worden (Phinney & Baldelomar, 2011). Deze identiteitsvorming vindt plaats met betrekking tot verschillende domeinen, zoals beroep, religie, etniciteit en geslacht en het belang van elk van deze varieert tussen culturen. Echter, het proces van identiteitsvorming is vergelijkbaar tussen culturen. Hierop aansluitend stellen Shweder en collega's (2006) dat een identiteit wordt gevormd als gevolg van de handelingen en beslissingen van een individu in reactie op zowel ontwikkelingsbehoeften (bijv. het bereiken van een consistent zelfbeeld) als de feitelijke mogelijkheden in de culturele gemeenschap waarin iemand leeft. In verschillende onderzoeken is een verband gevonden tussen etniciteit en identiteitsvorming (Phinney, Cantu, & Kurtz, 1997; Schwartz, Zamboanga, & Jarvis, 2007; Umaña-Taylor, 2004).

Welbevinden en culturele context

Het gemiddelde niveau van welbevinden verschilt tussen landen (Deaton, 2008; Diener, Diener, & Diener, 1995). Uit eerdere onderzoeken is tevens gebleken dat er verschillen bestaan in zelf gerapporteerd welbevinden tussen Westerse en niet-Westerse bevolkingsgroepen (Diener & Diener, 1995; Diener et al., 1995; Mesquita & Karasawa, 2002; Oishi & Sullivan, 2005; Tsai, Levenson, & McCoy, 2006; Veenhoven, 1991; Wirtz, Chiu, Diener, & Oishi, 2009). Deaton (2008) toonde aan dat West-Europa naast Noord-Amerika, Australië en Nieuw-Zeeland de hoogste mate van welbevinden bezit. Deze landen worden ook

gekenmerkt door een hoge mate van welvaart, gezondheid, onderwijs, vrijheid en politieke stabiliteit (Kim, Schimmack, & Oishi, 2012). Deze factoren verklaren echter niet volledig de nationale verschillen in welbevinden. Naast sociaal ecologische factoren (bijv. welvaart en gezondheidszorg) leveren ook culturele factoren (bijv. normen en waarden) een belangrijke bijdrage aan welbevinden (Oishi & Graham, 2010). Uit onderzoek van Diener en Diener (1995) blijkt verder dat jongeren uit allerlei landen en culturen over het algemeen tevreden zijn met hun leven en dat er geen verschillen bestaan tussen deze landen en culturen. Weer ander onderzoek toont aan dat kinderen van boven de 12 jaar oud gemiddeld tevreden zijn met hun leven. Zij geven een gemiddeld cijfer van 7,8 (Dorsselaer, van Zeijl, Eeck-Hout, ter Bogt, & Vollebergh, 2007).

Identiteitsvorming, acculturatiediscrepanties, welbevinden en culturele context

Uit de resultaten van eerdere onderzoeken blijkt dat acculturatiediscrepanties en welbevinden een negatieve samenhang vertonen (Roccas et al., 2000; Stevens, Vollebergh, Pels, & Crijnen, 2005). Ook wordt de modererende rol van etniciteit in eerder onderzoek bestudeerd. Zo vonden Schwartz et al. (2013) dat acculturatiediscrepanties en welbevinden een negatieve samenhang vertonen en dat deze samenhang niet verschillend is voor verschillende etnische groepen. De rol van etniciteit als moderator werd ook al langer geleden onderzocht door Diener en Diener (1995). Zij onderzochten de invloed van cultuur als moderator in de samenhang tussen zelfbeeld en welbevinden. Hun resultaten tonen aan dat er een negatieve samenhang bestaat tussen zelfbeeld en welbevinden, waarbij zelfbeeld een sterke voorspeller is voor de mate van welbevinden. Dit blijkt te gelden voor allerlei landen en culturen, zowel Westers als niet-Westers. Echter, de sterkte van de samenhang verschilt volgens dit onderzoek wel tussen culturen.

Verskillende zelfbeelden

Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten zelf (beelden), namelijk wat voor soort persoon iemand gelooft dat hij werkelijk is en wat voor soort persoon iemand gelooft dat anderen denken dat hij in werkelijkheid is (Higgins, Bond, Klein, & Strauman, 1985). In aansluiting hierop stelt Higgins (1987) dat er twee cognitieve dimensies onderliggend zijn aan het zelf. Ten eerste de domeinen van het zelf en ten tweede de standpunten over het zelf. De drie basisdomeinen zijn: het werkelijke zelf, het ideale zelf en het verwachte zelf. Deze domeinen van het zelf zijn zowel gepersonaliseerd als sociaal. Vaak zijn ze het directe gevolg van eerdere sociale vergelijkingen waarin eigen gedachten, gevoelens, kenmerken en

gedragingen van het individu zijn afgezet tegen anderen (Markus & Nurius, 1986). Met een standpunt over het zelf wordt een standpunt of positie bedoeld die een aantal opvattingen of waarden reflecteert van waaruit een persoon kan worden beoordeeld (Turner, 1956). Er bestaan twee basisstandpunten over het zelf, namelijk het eigen standpunt van een persoon en het standpunt van een significante ander (Higgins et al., 1985).

Onderhavige studie

Zoals hierboven al beschreven staat, is identiteitsvorming een onderwerp dat al vaak onderzocht is in eerdere onderzoeken. Ook de samenhang van acculturatiediscrepanties met welbevinden en de etnische verschillen in dit verband zijn al vaker en in verschillende landen onderzocht. Deze studie onderzoekt deze samenhang eveneens. Er wordt eerst nagegaan of het verband dat in eerdere onderzoeken al gevonden is tussen acculturatiediscrepanties en het welbevinden bevestigd kan worden (Roccas et al., 2000; Stevens et al., 2005). Er wordt verwacht dat er een negatieve samenhang is tussen beide en dat een lagere mate van acculturatiediscrepancies gerelateerd is aan een hogere mate van welbevinden. Tevens wordt de sterkte van dit verband onderzocht. Vervolgens wordt geanalyseerd of er al dan niet verschil is in mate van welbevinden tussen verschillende etnische groepen. Eerdere onderzoeken tonen verschillen in welbevinden aan tussen landen (Deaton, 2008; Diener et al., 1995) en tussen Westerse en niet-Westerse bevolkingsgroepen (Diener & Diener, 1995; Diener et al., 1995; Mesquita & Karasawa, 2002; Oishi & Sullivan, 2005; Tsai et al., 2006; Veenhoven, 1991; Wirtz et al., 2009). Daarnaast blijkt uit de literatuur dat jongeren uit verschillende landen en culturen over het algemeen tevreden zijn met hun leven (Diener & Diener, 1995; Dorsselaer et al., 2007). Naar verwachting is er geen verschil in mate van welbevinden tussen de Marokkaans-Nederlandse en Surinaams-Nederlandse jongeren die in deze studie onderzocht worden. Ten slotte wordt getest of de samenhang tussen acculturatiediscrepancies en de mate van welbevinden van jongeren verschilt tussen etnische groepen. Uit de literatuur komen verschillende resultaten naar voren. Zo toonden Schwartz et al. (2013) aan dat acculturatiediscrepancies en welbevinden samenhangen, maar dat deze samenhang niet verschilt voor verschillende etnische groepen. Langer geleden vonden Diener en Diener (1995) echter dat etniciteit wel een modererende rol speelt in de samenhang tussen acculturatiediscrepancies en welbevinden. In de onderhavige studie wordt verwacht dat de samenhang tussen acculturatiediscrepancies en welbevinden onafhankelijk van etniciteit bevestigd kan worden. Echter, er worden geen verwachtingen uitgesproken over de mogelijkheid dat deze moderator wel de sterkte van de samenhang bepaalt. De vraagstelling

voor deze studie luidt: In hoeverre is er samenhang tussen de mate van acculturatiediscrepanties en het welbevinden van jongeren? En verschilt deze samenhang tussen etnische groepen? Het antwoord op deze vraag kan van belang zijn voor het verbeteren van het welbevinden van migrantenjongeren. Als namelijk blijkt dat acculturatiediscrepanties negatief samenhangen met de mate van welbevinden, ligt daar mogelijk een sleutel tot het verhogen van welbevinden van Marokkaans-Nederlandse en Surinaams-Nederlandse jongeren. Het inzetten van preventieve maatregelen en interventies gericht op het tegengaan dan wel reduceren van acculturatiediscrepanties kan dan leiden tot een hogere mate van welbevinden onder deze jongeren. Als daarnaast blijkt dat er verschil in deze samenhang is tussen Marokkaans-Nederlandse en Surinaams-Nederlandse jongeren, dient er onderscheid gemaakt te worden in interventies voor deze twee groepen.

Methoden

Participanten

De steekproef voor dit onderzoek bestaat uit middelbare scholieren uit de derde of vierde klas van VMBO theoretisch leerweg of VMBO gemengde leerweg. Voor deze klassen is gekozen, omdat de leerlingen van deze klassen meestal tussen 14 en 16 jaar oud zijn. Deze leeftijdsgroep is interessant voor het onderhavige onderzoek, omdat jongeren op die leeftijd bezig zijn met de ontwikkeling van hun identiteit en zelfbeeld (Erikson, 1968). Er hebben echter ook leerlingen meegedaan die jonger dan 14 of ouder dan 16 zijn, omdat deze ook in de deelnemende klassen zaten. Er is voor gekozen om deze scholieren ook mee te nemen in het onderzoek, omdat deze jongeren wel veel omgaan met hun 14-, 15- en 16-jarige klasgenoten. De participanten zijn afkomstig van zeven middelbare scholen in Katwijk, Gouda (twee scholen), Alphen aan de Rijn, Den Haag, Bergen op Zoom en Haarlem. In totaal hebben 529 scholieren uit 27 klassen meegedaan door de vragenlijst in te vullen. De leeftijd in deze groep ligt tussen de 13 en 20 jaar oud ($M = 15$; $SD = 1.1$). Deze groep bestond uit 360 autochtonen (68%) en 169 allochtonen (32%). De steekproef in het huidige onderzoek bestaat uit 80 scholieren. Hiervan zijn 32 jongeren (40%) van Surinaams-Nederlandse afkomst en 48 jongeren van Marokkaans-Nederlandse afkomst (60%). Van de allochtone jongeren is 90% zelf in Nederland geboren. Voor deze twee allochtone groepen is gekozen om een homogene groep te creëren en omdat dit de grootste allochtone groepen bleken te zijn. Van de scholieren zit 14% in de tweede klas, 67% in de derde klas en 19% in de vierde klas. Verder zaten vier scholieren (5%) in een VMBO gemengde leerweg klas en 69 scholieren (86%) in een VMBO theoretische leerweg klas. Het grootste deel van de scholieren zit dus in een VMBO klas.

Echter, er heeft ook een HAVO klas deelgenomen aan het onderzoek. Van de scholieren zat 9% in deze HAVO klas. De gemiddelde sociaal economische status van de participanten is 12 ($SD = 1.7$). Dit is een hoge score in de range van 5 tot 15 die gehanteerd werd. De verdeling van jongens en meisjes is in dit onderzoek zo goed als gelijk.

Instrumenten

De scholieren kregen een vragenlijst voorgelegd, die is opgebouwd uit verschillende onderdelen. Voor dit onderzoek is slechts gebruik gemaakt van drie onderdelen uit deze vragenlijst. Voor het meten van acculturatiediscrepanties is gebruik gemaakt van de acculturatievragen en voor het meten van welbevinden is de ‘Satisfaction With Life Scale’ gebruikt. Voor het meten van de moderator etniciteit is gebruik gemaakt van het eerste, algemene, deel van de vragenlijst waarin werd gevraagd naar het geboorteland van de participant en zijn beide ouders. De participant werd als allochtoon beschouwd als één van de ouders in het buitenland is geboren. De participant werd als autochtoon beschouwd als zijn/haar ouders in Nederland zijn geboren.

Welbevinden. Om het welbevinden van de scholieren te meten, is de Nederlandse vertaling van de ‘Satisfaction With Life Scale’ (Diener, Emmons, Larson, & Griffin, 1985) gebruikt. Deze schaal bestaat uit vijf items, waarbij de jongeren steeds hun mate van instemming kunnen aangeven op een vijfpunts-Likertschaal lopend van ‘helemaal mee oneens’ tot ‘helemaal mee eens’. Een voorbeeld van een item is: *‘Ik ben tevreden met mijn leven’*. Hogere scores wijzen hierbij op een beter welbevinden van de participant. De interne consistentie, betrouwbaarheid en validiteit van de ‘Satisfaction With Life Scale’ zijn adequaat (McDowell, 2010). Voor autochtonen is de Cronbach’s alpha .81 en voor immigranten .77 (Diener et al., 1985). In het onderhavige onderzoek heeft deze vragenlijst een Cronbach’s alpha van .83.

Acculturatiediscrepanties. Om de acculturatiediscrepanties van de participant te meten, is gebruik gemaakt van een schaal die gebaseerd is op een in 2013 ontwikkelde schaal. Deze oorspronkelijke schaal werd ontwikkeld door masterstudenten van de Universiteit Leiden onder leiding van Vedder en Horenczyk. Deze bestond uit vijf delen met in totaal 90 stellingen die op een zevenpunts-Likertschaal beoordeeld dienden te worden. Echter, in verband met een matige interne consistentie van de schaal diende deze herzien te worden. De herziene versie is ontwikkeld door masterstudenten van de Universiteit Leiden onder leiding van Vedder en bevat 108 stellingen. Om hiertoe te komen is de acculturatievragenlijst van Van de Vijver en anderen bekeken (Van de Vijver, Helms-Lorenz & Feltzer, 1999).

De stellingen zijn verdeeld over drie delen namelijk het werkelijke zelf, het ideale zelf en het toekomstige zelf. De vragen bij het werkelijke zelf gaan over hoe de jongeren zichzelf op het moment van invullen zien. In de onderhavige studie wordt alleen het werkelijke zelf onderzocht. Alle vragen hebben betrekking op het publieke domein van de participant; over zijn/haar opstelling in de samenleving. Privé zaken zijn in het huidige onderzoek niet meegenomen. Dit deel bevat 36 stellingen, waarbij steeds zeven antwoordmogelijkheden worden geboden. Deze lopen van 'sterk mee eens' tot 'sterk mee oneens'. Het deel bestaat uit twee onderdelen, namelijk 'eigen mening over het zelf' en 'verwachting van de mening van de bevolking over het zelf'. Met deze twee onderdelen kon de discrepantie tussen het zelfbeeld van de jongeren en de zelf-beoordeelde verwachting van de Nederlandse bevolking gemeten worden. Deze onderdelen bestaan vervolgens uit zes thema's, waarbij elk thema drie stellingen beslaat. De zes thema's die worden besproken, zijn: normen en waarden, vrienden, taal, sociale eigenschappen, tradities en wonen. Een voorbeeld van de stellingen bij het thema taal zijn voor de eigen mening: *"Wanneer ik praat met mensen: gebruik ik zowel mijn eigen als een andere taal / gebruik ik voornamelijk een andere taal / spreek ik voornamelijk de taal van mijn eigen cultuur."* Een voorbeeld van de stellingen bij hetzelfde thema, maar dan voor de perceptie van de mening van de bevolking: *"Ik denk dat de Nederlandse bevolking opmerkt, dat wanneer ik praat met mensen: ik zowel mijn eigen als een andere taal gebruik / ik voornamelijk een andere taal gebruik / ik voornamelijk de taal van mijn eigen cultuur spreek."* De drie stellingen per thema zijn steeds hetzelfde georganiseerd. De eerste stelling bij elk thema meet het acculturatietype integratie, de tweede stelling meet het acculturatietype assimilatie en de derde stelling meet het acculturatietype separatie. Het acculturatietype marginalisatie is niet meegenomen in de vragenlijst, aangezien deze strategie minimaal gebruikt wordt door migranten (Horenczyk, 1996).

De waarden die de participanten aan de stellingen hebben toegekend, zijn omgepoold. Als een participant zeven op een stelling had gescoord, was hij/zij het sterk met de stelling oneens. Na het ompolen, werd deze zeven een één. Dit betekent dat een hoge score nu inhoudt dat een participant het sterk met de stelling eens is en een lage score dat hij/zij het sterk met de stelling oneens is. Tevens betekent een hogere score nu een hogere mate van respectievelijk integratie, assimilatie of separatie.

Voor elke participant in de steekproef wordt voor het werkelijke zelf een somscore berekend op de drie acculturatietypes. Deze somscores worden berekend door de zes stellingen per acculturatietype bij elkaar op te tellen. Dit wordt zowel voor eigen mening als voor de verwachting van de mening van de Nederlandse bevolking gedaan. Zo ontstaan er zes

somscores, namelijk voor de eigen mening over integratie ($\alpha = .57$), assimilatie ($\alpha = .62$) en separatie ($\alpha = .70$) en voor de verwachting van de Nederlandse bevolking over integratie ($\alpha = .66$), assimilatie ($\alpha = .70$) en separatie ($\alpha = .78$).¹ Een Cronbach's alpha van .70 of hoger is acceptabel (Moore, McCabe, & Craig, 2009). In dat geval mogen de betreffende items samen een schaal vormen. Bij drie van de schalen is dit wel het geval. Echter, drie schalen zitten onder de .70 en vormen zwakke schalen. Er is voor gekozen deze schalen wel te behouden en geen items te verwijderen, omdat dit nauwelijks tot geen hogere Cronbach's alpha tot gevolg zou hebben.

De acculturatiediscrepanties worden vervolgens berekend door de score op de verwachting van de mening van de Nederlandse bevolking af te trekken van de gemiddelde score op eigen mening per acculturatietype. Hoge scores betekenen hierbij dat de participant zichzelf meer geïntegreerd, geassimileerd of gesepareerd ziet dan dat hij/zij denkt dat de Nederlandse bevolking hem/haar ziet. De acculturatiediscrepanties zijn berekend voor alle participanten die op minimaal vijf van de zes items per acculturatiestrategie een score hadden.

Procedure

Tien masterstudenten hebben middelbare scholen per e-mail met een informatiebrief of telefonisch benaderd voor deelname aan het onderzoek. De informatiebrief bevat informatie over de inhoud en het doel van het onderzoek en uitleg over de betekenis van deelname aan het onderzoek. Aan de scholen die hun medewerking wilden verlenen, werd vervolgens een informatiebrief voor ouders toegestuurd. Ouders en leerlingen konden middels een antwoordstrookje duidelijk maken dat ze niet instemden met deelname. Daarnaast konden de leerlingen zonder reden op te geven, besluiten om van deelname af te zien. De masterstudenten gingen bij de scholen langs om de vragenlijsten door de scholieren in te laten vullen. Voordat de scholieren dit deden, kregen zij van de studenten een korte uitleg over het onderzoek. Hierin werd verteld dat de vragenlijst volledig anoniem en vrijwillig is en werd de gehanteerde definitie van allochtoon en autochtoon uitgelegd. De scholieren kregen nog een tweede uitleg voor zij met het laatste onderdeel van de vragenlijst begonnen. Hierin werd het verschil tussen de gehanteerde termen 'eigen cultuur' en 'andere cultuur' uitgelegd. Daarnaast werd opheldering gegeven over de vragen die beantwoord moeten worden vanuit het perspectief van de bevolking. Ten slotte werd aangegeven dat de vragen ondanks dat ze soms op elkaar lijken allemaal net anders zijn, dat de uitleg boven de vragenlijst goed gelezen

¹ De Cronbach's alpha's zijn berekend over de gehele steekproef ($N = 80$).

moest worden en dat er eventueel vragen gesteld mochten worden. De invultijd bedroeg 35 tot 40 minuten en vond plaats tijdens een lesuur. Voorafgaand aan het onderzoek is een pilot afgenomen bij één klas. Hiermee werd inzicht verkregen in de sterke en zwakke kanten van de vragenlijst. Naar aanleiding van deze pilot zijn er nog wat kleine wijzingen doorgevoerd in de vragenlijst en de uitvoering van de afname. Zo is in het onderzoek de vragenlijst steeds in twee delen aangeboden, waar ook tweemaal een korte uitleg aan vooraf ging om het voor de leerlingen duidelijker en overzichtelijker te maken. Ook zijn de begrippen allochtoon en autochtoon mondeling uitgelegd, ondanks dat dit verschil ook bovenaan de vragenlijst beschreven werd. Als beloning werd na het afnemen een chocolaatje uitgedeeld aan de leerlingen. Zij wisten hier voor en tijdens het invullen nog niet vanaf, zodat deze beloning het invullen niet zou beïnvloeden.

Data-analyse

In dit onderzoek is sprake van drie variabelen: acculturatiediscrepanties, welbevinden en etniciteit. Zowel de onafhankelijke variabele acculturatiediscrepanties als de afhankelijke variabele welbevinden zijn numerieke variabelen. De modererende variabele etniciteit is daarentegen categorisch. Eerst is met Pearson correlatieanalyse onderzocht of er sprake is van samenhang tussen de mate van acculturatiediscrepanties en het welbevinden van de jongeren. Tevens is gekeken hoe sterk dit verband is voor de verschillende acculturatietypen. Vervolgens is met een ANOVA onderzocht of er een verschil bestaat in mate van welbevinden tussen de verschillende etnische groepen. Ten slotte is met hiërarchische multiële regressieanalyses onderzocht of de samenhang tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden verschillend is voor verschillende etnische groepen, te weten Marokkaanse-Nederlanders en Surinaamse-Nederlanders.

De data in dit onderzoek zijn met behulp van SPSS geïnspecteerd. Er is zowel een univariate als een bivariate data-inspectie uitgevoerd. Bij de univariate data-inspectie is gekeken naar de normaalverdeeldheid van de verschillende variabelen met behulp van boxplots en histogrammen en gegevens zoals het gemiddelde, de mediaan, het minimum en maximum en de scheefheid en gepiekttheid van de variabelen. Er is daarnaast ook gekeken naar de *standardized residuals* om te controleren of er bepaalde participanten zijn die veel invloed op de dataset hebben. Bij de bivariate data-inspectie is eveneens gekeken naar de normaalverdeeldheid en eventuele uitbijters.

De dataset voor dit onderzoek bevatte oorspronkelijk 82 participanten die voldeden aan het criterium van Marokkaans-Nederlandse of Surinaams-Nederlandse afkomst. Twee van

hen zijn niet meegenomen in de analyses, omdat van de drie personen (vader, moeder en kind) er één in Suriname en één in Marokko is geboren. Om niet te hoeven bepalen wie zwaarder weegt, is besloten deze participanten niet mee te nemen. Bovendien zijn drie participanten geëxcludeerd vanwege missende waarden op de onafhankelijke variabele acculturatiediscrepancies. Daarnaast is ervoor gekozen om de participanten bij wie sprake was van een Marokkaans-Nederlandse of een Surinaams-Nederlandse ouder/kind en daarnaast nog ouders/kind van een andere etnische groep in te delen bij de Marokkaans-Nederlandse respectievelijk Surinaams-Nederlandse groep. Er is gekozen om deze participanten te behouden, omdat dit een grotere groep was. De Marokkaans-Nederlandse of Surinaams-Nederlandse afkomst is hierbij dus zwaarder gewogen dan een andere afkomst. Dit is gedaan, omdat deze andere etnische groepen niet mee worden genomen in dit onderzoek.

Resultaten

Data-inspectie

De variabele welbevinden blijkt drie uitbijters te bevatten. De gepiektheid valt binnen de grens van -3 tot 3, maar de scheefheid niet. De verdeling is scheef naar links. Met behulp van zowel een *square root transformation* als een \log_{10} transformatie is geprobeerd een normale verdeling te benaderen. Echter, de verdeling werd hierdoor juist schever. Vervolgens is besloten de drie uitbijters te verwijderen, waardoor de scheefheid binnen de grenzen viel en de verdeling bij benadering normaal verdeeld is. Bij de acculturatiediscrepancies vallen zowel de scheefheid als de gepiektheid binnen de grenzen. Alleen bij de separatiediscrepancie valt de scheefheid net buiten de grenzen. Echter, aangezien de steekproef uit meer dan 30 participanten bestaat, wordt geen grote invloed van deze scheefheid op de resultaten verwacht (Moore et al., 2009). De hoogste *standardized residual* ligt net onder de grens van -3 en de *Cook's distance* is op zijn hoogst 0,06. Een *Cook's distance* van boven de één betekent dat een participant veel invloed heeft op het model (Cook & Weisberg, 1982). Hieruit wordt afgeleid dat er geen personen zijn die dusdanig veel invloed hebben op de dataset dat deze niet meegenomen zouden moeten worden. Uit de scatterplots die de verbanden tussen de acculturatiediscrepancies en welbevinden weergeven blijkt dat al deze grafieken geen duidelijke patronen vormen en daarmee lineair zijn.

Vervolgens werd gecontroleerd of aan de aannames voor regressieanalyse werd voldaan (Moore et al., 2009). Dit bleek het geval te zijn. Alle variabelen hebben een interval- of ratioschaal, het verband tussen de afhankelijke variabele en de onafhankelijke variabelen is theoretisch causaal, het model is lineair, er is geen sprake van multicollineariteit en de

variabelen zijn bij benadering normaal verdeeld. Voor de laatste drie aannames is gecontroleerd met behulp van een residuenanalyse. Aan het spreidingsdiagram van de residuen met de voorspelde waarden is te zien dat er sprake is van lineariteit, aangezien de residuen geen duidelijk patroon vormen en in een min of meer evenwichtige band rondom de nullijn liggen. Er zijn geen onafhankelijke variabelen in het model die hetzelfde meten. Dit werd gecheckt door bivariate correlatiecoëfficiënten te berekenen van alle paren onafhankelijke variabelen. Er bleken geen correlaties van $r \geq .90$ te zijn. Er is dus geen sprake van multicollineariteit. Ook aan de laatste aanname van normaalverdeeldheid is voldaan. De eisen hiervoor zijn dat de residuen zowel normaal verdeeld zijn als evenwichtig gespreid rond het vlak. Uit de *P-P plot* blijkt dat de residuen op en rondom de diagonaal liggen en dus normaal verdeeld zijn. Dit blijkt ook uit het histogram. Uit het residuenplot blijkt verder dat de residuen gespreid rondom de nullijn liggen en dat er dus geen sprake is van homoscedasticiteit. Alvorens de multipele regressieanalyses uit te voeren, zijn de waarden van de variabele acculturatiediscrepancies gecentreerd. Ook aan de aannames van Pearson correlatieanalyse is voldaan. Het verband tussen de acculturatiediscrepancies en welbevinden is lineair en er is sprake van een bivariate normale verdeling ($N > 30$). Ten slotte is ook voldaan aan de aannames van ANOVA. Er is sprake van onafhankelijke scores, een normale verdeling en gelijkheid van varianties. In deze studie werd een significantieniveau van $\alpha = .05$ gehanteerd. Bij de Pearson correlatieanalyse in dit onderzoek werd uitgegaan van de volgende groottes van correlatie: correlatie $\leq .30$ is zwak, correlatie tussen $.30$ en $.80$ is matig, correlatie van $\geq .80$ is sterk (Howitt & Cramer, 2007).

Toetsing van hypothesen

In Tabel 1 staan de belangrijkste beschrijvende statistieken van de acculturatiediscrepancies, welbevinden en etniciteit. Uit de tabel is af te lezen dat de participanten gemiddeld het hoogst scoren op integratiediscrepancie, daarna op separatiediscrepancie en dat zij gemiddeld het laagste scoren op de assimilatiediscrepancie. Het gemiddelde welbevinden van de participanten is 4.00.

Tabel 1

Weergave van de beschrijvende statistieken van de acculturatiediscrepanties, welbevinden en etniciteit.

		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>
Acculturatie- discrepanties	Integratie	2.33	5.07	-
	Assimilatie	-.40	4.79	-
	Separatie	-.59	5.42	-
Welbevinden		4.00	.76	-
Etniciteit	Surinaamse-Nederlanders	-	-	30
	Marokkaanse-Nederlanders	-	-	45

Samenhang acculturatiediscrepanties en welbevinden

Uit een Pearson correlatieanalyse bleek dat de integratiediscrepancie niet significant samenhangt met welbevinden ($r(73) = -.08, p = .472$). Ook de separatiediscrepancie ($r(73) = .04, p = .744$) bleek niet significant samen te hangen met welbevinden. Echter, de assimilatiediscrepancie vertoont een marginaal significant verband met welbevinden ($r(73) = -.22, p = .056$).

Samenhang welbevinden en etniciteit

Uit de ANOVA kwam naar voren dat de twee gemiddelden niet significant van elkaar verschillen. Surinaamse-Nederlanders scoren gemiddeld 3.94 ($SD = .86$) op welbevinden en Marokkaanse-Nederlanders scoren gemiddeld 3.88 ($SD = .93$) op welbevinden ($F(1, 73) = .010, p = .922, \eta^2 < .01$).

Samenhang acculturatiediscrepanties, welbevinden en etniciteit

In Tabellen 2, 3 en 4 zijn de resultaten van de regressieanalyses weergegeven. Er zijn drie hiërarchische multi-pele regressieanalyses uitgevoerd voor alle drie de acculturatie-discrepanties met welbevinden. In het model zijn steeds de acculturatiediscrepancie en etniciteit en de interactieterm tussen acculturatiediscrepancie en etniciteit ingevoegd. Geen van de regressies levert significante voorspellers op ($p > .05$).

Tabel 2

Regressieanalyse integratiediscrepancie met welbevinden

	<i>B</i>	β	<i>p</i>
Integratiediscrepancie (I)	-.04	-.25	.23
Etniciteit (E)	.05	.03	.82
Interactie I*E	-.04	.20	.34

Noot. ΔR^2 van model 2 is .01, $p = .34$.

Tabel 3

Regressieanalyse assimilatiediscrepancie met welbevinden

	<i>B</i>	β	<i>p</i>
Assimilatiediscrepancie (A)	-.02	-.10	.55
Etniciteit (E)	.07	.04	.72
Interactie A*E	-.05	-.20	.20

Noot. ΔR^2 van model 2 is .02, $p = .20$.

Tabel 4

Regressieanalyse separatiediscrepancie met welbevinden

	<i>B</i>	β	<i>p</i>
Separatiediscrepancie (S)	-.04	-.25	.32
Etniciteit (E)	<.01	<.01	.99
Interactie S*E	.05	.33	.19

Noot. ΔR^2 van model 2 is .02, $p = .19$.

Discussie

In de onderhavige studie is onderzoek gedaan naar de samenhang tussen acculturatiediscrepancies en welbevinden van migrantenjongeren en het verschil in deze samenhang tussen verschillende etnische groepen. De eerste deelvraag die onderzocht is betrof de vraag of er sprake is van samenhang tussen acculturatiediscrepancies en welbevinden en zo ja, hoe sterk dit verband is. De tweede deelvraag ging over het al dan niet bestaan van een verschil in mate van welbevinden tussen etnische groepen. De laatste vraag

en tevens de hoofdvraag van deze studie was of de samenhang tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden verschilt tussen verschillende etnische groepen.

Samenhang acculturatiediscrepanties en welbevinden

De verwachting dat er een negatieve samenhang zou bestaan tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden is niet bevestigd, aangezien noch de integratiediscrepancie noch de assimilatiediscrepancie en de separatiediscrepancie samen blijken te hangen met welbevinden. De assimilatiediscrepancie echter, blijkt wel bijna samen te hangen met welbevinden. Het is zeer aannemelijk dat in een onderzoek met een grotere steekproef wel een verband naar voren komt tussen de assimilatiediscrepancie en welbevinden.

De verwachte negatieve samenhang is gebaseerd op eerdere bevindingen. Er blijken namelijk acculturatiediscrepancies te bestaan bij migrantenjongeren (Roccas, et al., 2000). Met het meten van acculturatiediscrepancies wordt getracht te meten in hoeverre jongeren bezig zijn met gevoelens van acceptatie en verbondenheid. Het bestaan van deze discrepanties duidt op zogenoemde acculturatiestress en gaat vaak samen met negatieve gevoelens, die leiden tot een laag welbevinden. Deze uitkomst blijkt echter niet uit het onderhavige onderzoek.

De bevindingen komen niet overeen met de resultaten die uit eerdere onderzoeken zijn gekomen (Roccas et al., 2000; Stevens et al., 2005). Uit deze onderzoeken bleek namelijk wel een negatieve samenhang tussen acculturatiediscrepancies en welbevinden. Dit kan mogelijk verklaard worden doordat het merendeel van de migrantenjongeren in dit onderzoek zelf in Nederland is geboren en daarmee een tweede generatie migrant is. De tweede generatie migranten hebben minder last van acculturatiestress dan de eerste generatie migranten, hun ouders (Van de Vijver et al., 1999). Deze jongeren zijn meer op de Nederlandse cultuur gericht en accultureren eerder in deze nieuwe cultuur dan hun ouders (Portes & Rumbaut, 2001; Suárez-Orozco, 2001; Suárez-Orozco & Qin, 2006). In het onderzoek van Roccas et al. (2000) was sprake van nog niet zo lang geïmmigreerde studenten in Israël. Deze participanten zijn dus ouder dan de participanten in het onderhavige onderzoek en zullen nog meer met accultureren en met de eventueel daarmee gepaard gaande discrepanties bezig zijn.

Een andere mogelijke verklaring voor de gevonden resultaten is dat de in de vragenlijst gebruikte onderwerpen en vragen niet gebruikt dienen te worden voor deze onderzoeksgroep. De inspiratie voor de inhoud van de vragenlijst is afkomstig van het onderzoek van Roccas et al. (2000) waarin, zoals zojuist al benoemd, sprake is van een ander soort doelgroep. Het is mogelijk dat de vragenlijst die gebaseerd is op Israëlische studenten

niet goed past bij de Nederlandse migrantenjongeren in de onderhavige studie, zowel door het verschil in afkomst als door het verschil in leeftijd.

Samenhang welbevinden en etniciteit

De verwachting dat er geen verschil zou bestaan in mate van welbevinden tussen de Marokkaans-Nederlandse en Surinaams-Nederlandse migrantenjongeren is gegrond gebleken op basis van de onderhavige studie. Dit resultaat komt niet overeen met eerdere onderzoeken die verschillen in welbevinden vonden tussen landen (Deaton, 2008; Diener et al., 1995) en tussen Westerse en niet-Westerse bevolkingsgroepen (Diener & Diener, 1995; Diener et al., 1995; Mesquita & Karasawa, 2002; Oishi & Sullivan, 2005; Tsai et al., 2006; Veenhoven, 1991; Wirtz et al., 2009). Het resultaat komt echter wel overeen met onderzoeken waaruit is gebleken dat jongeren uit verschillende landen en culturen over het algemeen tevreden zijn met hun leven en dat er geen verschillen bestaan tussen landen en culturen (Diener & Diener, 1995; Dorsselaer et al., 2007).

De bevinding dat er geen verschil bestaat tussen het welbevinden van Marokkaans-Nederlandse en Surinaams-Nederlandse migrantenjongeren kan mogelijk verklaard worden doordat beide groepen in Nederland leven waar men over het algemeen tevreden is met zijn of haar leven (Dorsselaer et al., 2007). Er wordt in dit onderzoek weliswaar onderscheid gemaakt tussen de groep Marokkaanse-Nederlanders en de groep Surinaamse-Nederlanders, maar zoals de benaming al aangeeft, zijn beide groepen Nederlanders.

Samenhang acculturatiediscrepanties, welbevinden en etniciteit

De verwachting dat acculturatiediscrepanties en welbevinden onafhankelijk van de moderator etniciteit samenhangen, is door de resultaten van deze studie ongegrond gebleken. Acculturatiediscrepanties en welbevinden vertonen geen verband en dit verband is daarmee ook niet anders voor Marokkaanse-Nederlanders dan voor Surinaamse-Nederlanders. De bevinding dat acculturatiediscrepanties en welbevinden niet samenhangen, komt niet overeen met het onderzoek van Schwartz et al. (2013), die wel een samenhang vonden. De bevinding uit het huidige onderzoek dat etniciteit geen modererende rol speelt in dit verband werd in dat onderzoek wel gevonden. De bevindingen komen daarnaast niet overeen met de bevindingen van Diener en Diener (1995), die aantoonde dat etniciteit wel een moderator is in het verband tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden.

De bevinding dat etniciteit geen moderator is in dit verband is een logisch gevolg van de bevindingen bij de eerste deelvraag. Er bleek geen verband tussen acculturatiediscrepanties

en welbevinden te bestaan, dus deze samenhang verschilt ook niet tussen verschillende etnische groepen. Zoals al eerder genoemd, kan de reden voor het niet bestaan van dit verband zijn dat 90% van de participanten tweede generatie migrant is en daarom ook is opgegroeid met de Nederlandse cultuur. De mate van acculturatiestress is hierdoor laag. Daarnaast kan de mogelijk voor deze doelgroep ongeschikte vragenlijst een reden zijn waarom er geen verband is gevonden.

Beperkingen en aanbevelingen

De generaliseerbaarheid van het onderhavige onderzoek is beperkt door de specifieke onderzoeksgroep. Het grootste deel van de participanten zit in een VMBO klas. Verder hebben er slechts zeven scholen meegedaan, die zich voornamelijk in regio West-Nederland bevinden. Verwacht wordt dat een effect dat in deze studie marginaal significant bleek te zijn in een studie met een grotere steekproef significant zal blijken. Een limitatie van deze studie die ook verholpen kan worden met een grotere onderzoeksgroep is *multiple testing*. Hierdoor is de kans namelijk groter dat er bij het doen van meerdere toetsen vaker een verschil op basis van toeval wordt gevonden. Daarnaast is er onderzoek gedaan onder twee verschillende etnische groepen. Voor vervolgonderzoek is het aan te bevelen om een grotere steekproef te onderzoeken, die meer verspreid over Nederland is. Ook dienen er meer etnische groepen en meer verschillende leeftijdsgroepen onderzocht te worden.

In deze studie is als onderzoeksmethode gekozen voor een vragenlijst. Deze vragenlijst is in dit onderzoek voor de tweede keer gebruikt. Alvorens deze te gebruiken zijn de vragen herzien met als doel de interne consistentie te verbeteren. In vergelijking met de eerste versie is deze aanzienlijk verbeterd, maar nog niet voor alle schalen goed genoeg. Een aanbeveling voor vervolgonderzoek is om nogmaals te herzien en de interne consistentie verder te verbeteren. Tijdens de afname bleek ook dat de concentratie wegzakte, waardoor niet alle vragen even serieus lijken te zijn ingevuld. Een oplossing hiervoor zou een kortere vragenlijst kunnen zijn. Een andere oplossing dan het herzien van de bestaande vragenlijst zou een andere onderzoeksmethode zijn. Hierbij kan gedacht worden aan interviews. Het voordeel van interviews ten opzichte van vragenlijsten is dat er een vollediger beeld kan worden verkregen met behulp van doorvragen. Echter, interviews zijn veel tijdrovender dan vragenlijsten en werken interviewer bias in de hand. Vragenlijsten zijn kostenefficiënter en kunnen anoniem worden afgenomen, waardoor de kans op sociale wenselijke antwoorden verkleind wordt. Daarnaast worden door gestandaardiseerde vragen eenduidige antwoorden

verkregen, die gemakkelijk onderling vergeleken kunnen worden. Het verbeteren van de huidige vragenlijst voor vervolgonderzoek lijkt de meest praktische oplossing.

De opzet van deze studie is beschrijvend en correlatief van aard. De metingen hebben slechts op één moment plaatsgevonden. Mogelijk waren de resultaten anders geweest met een longitudinale opzet. De toegevoegde waarde van dit type onderzoek is dat er ontwikkelingspatronen door de tijd mee kunnen worden vastgesteld en daarmee ook eventuele causale effecten kunnen worden aangetoond. Echter, nadelen van dit design zijn dat het onderzoek lang duurt, waardoor sprake is van veel uitval en dat het om praktische redenen vaak niet haalbaar is om dit design in te zetten.

In het onderhavige onderzoek is alleen naar acculturatiediscrepanties op basis van het werkelijke zelf gekeken. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op het vergelijken van de discrepanties tussen verschillende soorten zelf. Bijvoorbeeld het werkelijke zelf en het ideale zelf van de participanten. Uit eerder onderzoek is gebleken dat de mate van welbevinden afhangt van in hoeverre het werkelijke leven van een persoon overeenkomt met het ideale leven van die persoon (Diener, Lucas, Schimmack, & Helliwell, 2009; Schimmack, 2009) en dat er discrepanties tussen verschillende zelfbeelden kunnen ontstaan (Higgins, 1987; Higgins et al., 1985).

Implicaties

De resultaten die in onderzoeken naar acculturatie, welbevinden en etniciteit naar voren komen, zijn verschillend. Er is al in veel landen onderzoek gedaan, maar binnen Nederland nog niet zoveel. De onderhavige studie is een aanvulling op andere studies naar deze onderwerpen in Nederland en bevat een unieke onderzoeksgroep wat betreft leeftijd, etnische achtergrond, opleiding en regio. Ondanks dat de bevindingen geen samenhang uitwijzen tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden en geen modererende rol van etniciteit onderschrijven, kan deze studie als opstapje worden gezien naar vervolgonderzoek. In dit onderzoek is verder voor de tweede keer gebruik gemaakt van de vragenlijst, die wat betreft interne consistentie al een stuk verbeterd is. In vervolgonderzoek kan deze vragenlijst opnieuw gebruikt worden.

Aangezien de negatieve samenhang tussen acculturatiediscrepanties en welbevinden niet bevestigd werd, is er geen aanknopingspunt gevonden voor het verbeteren van welbevinden door het aanpakken van acculturatiediscrepanties. Het inzetten van interventies of preventieve maatregelen gericht op het verkleinen van acculturatiediscrepanties zal geen invloed hebben op het welbevinden van migrantenjongeren. Naast het feit dat er geen

bevestiging voor de samenhang is gevonden, verschilt de samenhang ook niet voor Marokkaanse-Nederlanders en Surinaamse-Nederlanders. Er hoeft dus ook geen sprake te zijn van interventies die toegespitst worden op Marokkaanse-Nederlanders of Surinaamse-Nederlanders.

Referentielijst

- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation and adaptation. *International Journal of Applied Psychology*, 46, 5-34.
- Berry, J. W. (2001). A psychology of immigration. *Journal of Social Issues*, 57, 615-631.
- Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Segall, M. H., & Dasen, P. R. (1992). *Cross-cultural psychology: Research and applications*. New York: Cambridge University Press.
- Berry, J. W., & Sam, D. (1996). Acculturation and adaptation. In J. W. Berry, M. H. Segall & C. Kagitcibasi (Eds.), *Handbook of Cross-Cultural Psychology, vol. 3, Social Behavior and Applications*. Boston: Allyn & Bacon.
- Berry, J., Trimble, J., & Olmedo, E. (1986). Assessment of acculturation. In W. Lonner & J. Berry (Eds.), *Field methods in cross-cultural research* (pp. 291-324). Newbury Park, CA: Sage.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2014). *Bevolkingsstatistieken*. Den Haag/Heerlen: CBS.
- Cook, R. D., & Weisberg, S. (1982). *Residuals and influence in regression*. New York: Chapman & Hall.
- Deaton, A. (2008). Income, health, and well-being around the world: Evidence from the Gallup World Poll. *Journal of Economic Perspectives*, 22, 53–72.
- Diener, E., & Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 653–663.
- Diener, E., Diener, M., & Diener, C. (1995). Factors predicting the subjective well-being of nations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 851–864.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Diener, E., Lucas, R., Schimmack, U., & Helliwell, J. (2009). *Well-being for public policy*. Oxford, England: Oxford University Press.
- Dorsselaer, S. van, Zeijl, E., Eeck-Hout, S. van den, ter Bogt, T., & Vollebergh, W. (2007). *HBSC 2005: Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Eisenstadt, S. N. (1955). *The Absorption of Immigrants*. The Free Press: Glencoe, IL.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton
- Higgins, E. T. (1987). Self-discrepancy: A theory relating self and affect. *Psychological Review*, 94(3), 319-340.
- Higgins, E. T., Bond, R. Klein, R., & Strauman, T. (1985). Self-discrepancies and emotional vulnerability: How magnitude, accessibility, and type of discrepancy influence affect.

- Journal of Experimental Social Psychology*, 51, 5-15.
- Higgins, E. T., Strauman, T., & Klein, R. (1986). Standards and the process of self-evaluation: Multiple affects from multiple stages. In R. M. Sorrentino & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of motivation and cognition: Foundations of social behaviour*, (pp. 23-63). New York: Guilford Press.
- Horenczyk, G. (1996). Migrating selves in conflict. In G. Breakwell & E. Lyons (Eds.), *Changing European Identities* (pp. 241-250). Oxford.
- Howitt, D., & Cramer, D. (2007). *Methoden en technieken in de psychologie*. Amsterdam: Pearson Education.
- Kim, H., Schimmack, U., & Oishi S. (2012). Cultural Differences in Self- and Other-Evaluations and Well-Being: A Study of European and Asian Canadians. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(4), 856-873.
- Markus, H., & Nurius, P. (1986). *Possible selves*. *American Psychologist*, 41, 954– 969.
- McDowell, I. (2010). Measures of self-perceived well-being. *Journal of Psychosomatic Research*, 69, 69-79.
- Mesquita, B., & Karasawa, M. (2002). Different emotional lives. *Cognition & Emotion*, 16, 127–141.
- Moore, D. S., McCabe, G. P., & Craig, B. A. (2009). *Introduction to the practice of statistics*. New York: W. H. Freeman and Company New York.
- Oishi, S., & Graham, J. (2010). Social ecology: Lost and found in psychological science. *Perspectives on Psychological Science*, 5, 356–377.
- Oishi, S., & Sullivan, H. W. (2005). The mediating role of parental expectations in culture and well-being. *Journal of Personality*, 73, 1267–1294.
- Phinney, J. S. (1990). Ethnic Identity in Adolescents and Adults: Review of Research. *Psychological Bulletin*, 108(3), 499-514.
- Phinney, J. S., & Baldelomar, O. A. (2011). Identity development in multiple cultural contexts. In L. Jensen (Ed.), *Bridging cultural and developmental psychology: New syntheses in theory, research, and policy* (pp. 161-186). New York: Oxford University Press.
- Phinney, J. S., Cantu, C. L., & Kurtz, D. A. (1997). Ethnic and American identity as predictors of self-esteem among African Americans, Latino, and White adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 26, 165-185.
- Portes, A., & Rumbaut. R. G. (2001). *Legacies: The Story of the Second Generation*. Berkeley: University of California Press.

- Redfield, R., Linton, R., & Herskovits, M. J. (1936). Memorandum for the study of acculturation. *American Anthropologist*, 38(1), 149-152.
- Roccas, S., Horenczyk, G., & Schwartz, S. H. (2000). Acculturation discrepancies and well-being: the moderating role of conformity. *European Journal of Social Psychology*, 30, 323-334.
- Schimmack, U. (2009). Well-being: Measuring wellbeing in the SOEP. *Schmollers Jahrbuch*, 129, 1-9.
- Schwartz, S. J., Waterman, A. S., Umaña-Taylor, A. J., Lee, R. M., Kim, S. Y., Vazsonyi, A. T., ... Williams, M. K. (2013). Acculturation and Well-being Among College Students From Immigrant Families. *Journal of Clinical Psychology*, 69(4), 298-318.
- Schwartz, S. J., Zamboanga, B. L., & Jarvis, L. H. (2007). Ethnic identity and acculturation in Hispanic early adolescents: Mediated relationships to academic grades, prosocial behavior, and externalizing symptoms. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 13, 364-373.
- Shweder, R., Goodnow, J., Hatano, G., Levine, R., Markus, H., & Miller, P. (2006). The cultural psychology of development: One mind, many mentalities. In R. Lerner (Ed.), *Handbook of child psychology* (6th ed., Vol. 1, pp. 716-792). Hoboken, NJ: Wiley.
- Stevens, G. W. J. M., Vollebergh, W. A. M., Pels, T. V. M., & Crijnen, A. A. M. (2005). Patronen van acculturatie en probleemgedrag bij Marokkaanse jongeren in Nederland. *Nederlands Tijdschrift voor de Psychologie*, 60(5), 153-163.
- Suárez-Orozco, C. (2001). Psychocultural Factors in the Adaptation of Immigrant Youth: Gendered Responses. In M. Agosin (Ed.), *Women and Human Rights: A Global Perspective* Piscataway NJ: Rutgers University Press, 170-188.
- Suárez-Orozco, C., & Qin, D. B. (2006). Gendered perspectives in psychology: Immigrant origin youth. *International Migration Review*, 40, 165-198.
- Taft, R. (1986). Methodological considerations in the study of immigrant adaptation in Australia. *Australian Journal of Psychology*, 38, 339-346.
- Tsai, J. L., Levenson, R. W., & McCoy, K. (2006). Cultural and temperamental variation in emotional response. *Emotion*, 6, 484-497.
- Turner, R. H. (1956). Role-taking, role standpoint, and reference-group behavior. *American Journal of Sociology*, 61, 316-328.
- Umaña-Taylor, A. J. (2004). Ethnic identity and self-esteem: Examining the role of social context. *Journal of Adolescence*, 27, 139-146.
- Veenhoven, R. (1991). Is happiness relative? *Social Indicators Research*, 24, 1-34.

- Verkuyten, M. (2010). *Identiteit en diversiteit: de tegenstellingen voorbij*. Amsterdam: Pallas Publications.
- Van de Vijver, F. J. R., Helms-Lorenz, M., & Feltzer, M.F. (1999). Acculturation and cognitive performance of migrant children in the Netherlands. *International Journal of Psychology, 34*, 149–162.
- Wirtz, D., Chiu, C. Y., Diener, E., & Oishi, S. (2009). What constitutes a good life? Cultural differences in the role of positive and negative affect in subjective well-being. *Journal of Personality, 77*, 1167–1196.